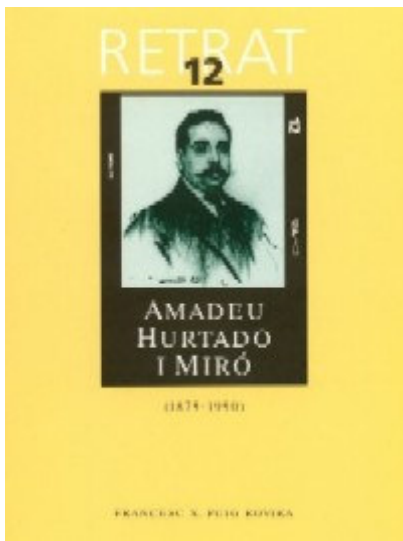

RETRAT N. 12
AMADEU HURTADO I MIRÓ
(1875-1950)
Francesc X. Puig Rovira

PRESENTACIÓ

L'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú va aprovar l'any 1996 el reglament en el qual s'establien les diferents formes d'homenatge i recordatori públic per a les diferents persones nascudes a la nostra vila o que en són veïnes. La voluntat d'aquest fet era reconèixer la seva tasca a favor de la ciutat, en mostrar arreu els nostres valors i en ajudar a enaltir el nom de Vilanova i la Geltrú.

Són homes i dones que tenen un tarannà especial, marcat per la senzillesa i la humilitat, el treball constant, la dedicació i la recerca de la solidaritat i la tolerància. Homes que exalcen el nom de la nostra ciutat i que mereixen aquest reconeixement.

Volem que siguin homenatges especials i emotius, que interpretin una voluntat compartida per tothom, perquè el seu esperit de servei enriqueix els valors de la nostra societat, de la nostra ciutat.

El nostre tarannà ha estat la suma de diferents aportacions individuals de ciutadans com ells, persones que per sobre dels seus interessos particulars han buscat l'espai comú i que pel seu esforç han entrat en la història de la ciutat.

ESTEVE ORRIOLS I SENDRA
Alcalde de la Ciutat de Vilanova i la Geltrú

AMADEU HURTADO, JURISTA I POLÍTIC (VILANOVA, 1875 - BARCELONA, 1950)

Amadeu Hurtado i Miró és un vilanoví, no gaire conegut i recordat actualment pels seus compatricis, que al seu temps va tenir una posició rellevant com a jurista, i en altres activitats d'interès públic, relacionades amb la política catalana i espanyola. La política era una de les seves preocupacions i dedicacions, però no fou un polític de partit. No prengué part habitualment a l'acció política directa, però en coneixia bé les interioritats; al llarg de la vida hi contribuí en moltes gestions, però especialment publicant articles i exposant idees, alguns dels quals són aportacions positives al pensament polític. Només en comptades ocasions, en moments singulars que ho considerà indispensable, donà el seu nom a un partit, encara que constantment assumí compromisos polítics. En el camp del dret, és un nom destacat d'una generació d'eximis juristes barcelonins, de la qual en formen part figures molt reconegudes com Josep Roig i Bergadá, Joan Ventosa i Calvell, Felip Rodés, Santiago Gubern, Maurici Serrahima, Ramon d'Abadal, Joaquim Dualde i alguns més (1). És autor d'unes memòries titulades Quaranta anys d'advocat, publicades en tres volums a Mèxic (els dos primers, el 1956 i 1958) i a Barcelona (el tercer, el 1967). Es tracta d'un dels primers llibres de memòries polítiques editats durant el franquisme, i el primer que ho fou en català (2). Quan, poc després de la publicació, les vaig llegir per primera vegada, em van impressionar fortament. Potser hi influí el llunyà vincle familiar que tenia amb l'autor, però el que més hi influí fou l'objectivitat amb que vaig veure tractats, per primera vegada, alguns aspectes de la història recent del nostre país, i d'alguns personatges que en foren protagonistes, als quals Amadeu Hurtado coneixia de manera directa.

En el present treball, em proposo de fer una aproximació a la personalitat d'aquest insigne vilanoví, la biografia del qual encara està per fer.

◁ Antecedents familiars ▷

Amadeu Hurtado i Miró neix a Vilanova i la Geltrú el 28 de gener de 1875, al carrer de l'aigua número 10, fill de Marià Hurtado i Rusca i d'Adela Miró i Lleó. El seu pare (nascut a Barcelona el 1839) era un mestre litògraf que s'establí a Vilanova el 1860, a la plaça de Dalt (llavors plaça del Mercat i actualment Pau Casals).

Abans havia treballat en importants tallers de Barcelona, on havia après l'ofici. Vingué a Vilanova atret pel bon nom de la vila, atesa la seva prosperitat, pensant que es podria obrir camí amb més facilitat que a la capital. L'ofici artesà de litògraf estava llavors en un moment àlgid, abans que s'haguessin introduït altres procediments de reproducció basats en la fotografia. Marià Hurtado tingué a Vilanova diversos tallers, ell sol o associat amb altres. Del 1876 al 1882 existí la *Litografia Hurtado*. Entre el 1883 i el 1887, la *Imprenta y Litografía de Hurtado*,

Miquel y Cia, al carrer de Sant Sebastià, 11, per haver-se associat amb Francesc Miquel Sala (3). A Marià Hurtado, els negocis no li anaren gaire bé, entre altres causes perquè Vilanova no tenia la prosperitat que ell havia imaginat. A finals de segle es traslladà a Barcelona, on residí fins a la mort, al febrer de 1907.

Sembla que el cognom Hurtado procedeix de la deformació ortogràfica d'Ortadó, topònim d'un llogarret de d'Urgell, de la parròquia d'Alàs, on havia nascut l'avi del nostre personatge.

La seva mare, nascuda a Vilanova el 1846, pertanyia a una coneguda família de la petita burgesia local. Era filla de Jacint Miró i Mayner, ebenista de professió, fundador i responsable del teatre Tívoli, situat a l'actual jardí posterior de la Casa d'Emparà, on els estius es feien funcions regulars. Germans d'ella eren el conegut pintor Gaspar Miró i Lleó; Claudi, que regentava una coneguda confiteria i bomboneria, La Palma, a la rambla del Centre de Barcelona, molt concorreguda pels assistents a les funcions del Liceu; Francesc (llavors Francisco o Panxo) que era fuster, membre entusiasta de l'Ateneu Vilanoví, i pare de Josep Maria Miró i Guibernau, arquitecte municipal de Vilanova durant molt anys; (4) una altra germana, Carme, estava casada amb Llorenç Pagés i Batlle, també confiter i xocolater a Vilanova, que el 1878 fou alcalde de la vila, a la mort de Francesc de Sales Vidal.

◁ La infància i la joventut ▷

De la infància i la joventut d'Amadeu Hurtado a Vilanova n'hi ha poques notícies. A les memòries en parla poc. Va seguir els estudis de Batxillerat al col·legi dels Escolapis, l'únic centre on llavors es podia cursar. En acabar-lo, el seu pare el fa "anar a Barcelona a guanyar-se la vida per prendre carrera en lloc d'un ofici". Adonem-nos de l'actitud del pare, que vol que el seu fill segueixi una carrera, en una època que els estudis universitaris eren molt minoritaris i reservats a les famílies benestants.

Un record d'infantesa que ell esmenta és com els estius venia a Vilanova Francesc Macià, llavors cadet de l'Acadèmia militar, que passava les vacances a la casa dels seus pares abillat amb el vistós uniforme militar. Per cert, que els pares de Macià vivien al costat del taller de Marià Hurtado, que és on s'inicia la coneixença i l'amistat entre els fills, que durarà tota la vida (5). Francesc Macià, nascut el 1859, era més gran que Amadeu Hurtado.

En acabar el Batxillerat, Hurtado s'insta-la a Barcelona on, treballant, s'ajuda a pagar els estudis i la despesa. També hi contribueix la seva germana Dolors (Lola), sis anys més gran que ell, que comença a treballar cosint en algunes cases benestants i també en una feina llavors nova i primerenca com la mecanografia.

A l'època d'estudiant, Hurtado ja manifesta la inquietud política, amb uns principis que mantindrà tota la vida: republicà, demòcrata i catalanista. Ell mateix

diu: "Havia pertangut al partit federal des de l'edat de raó, principalment perquè era el partit preponderant a la meua vila nadiua, on havia après de les amistats de l'adolescència les ideologies, si no les idees, d'aquella agrupació política" (6). Al principi de l'estada a Barcelona ingressa al partit federalista, dintre del qual dóna suport a la tendència més catalanista, però "l'abandonà una mica decebut per la incapacitat del partit de respondre als nous corrents de pensament" (7).

◁ Inicis professionals ▷

Al març de 1896, tot just acomplerts els vint-i-un anys, obté la llicenciatura en dret a la Universitat de Barcelona. Encara estudiant, treballa com a passant al bufet de l'acreditat advocat Odó Martí i Grau, que més tard esdevé el seu pare polític en casar-se amb la seva filla Anna Martí i Llorach, matrimoni del qual neixen tres fills: Odó, Víctor i Adela. Al despatx inicia coneixences tant entre els clients com entre col·legues. Tot seguit s'inscriu al Col·legi d'Advocats.

A l'agost del mateix any 1896, es fa càrrec dels afers del despatx de l'advocat Pere Coromines, el qual es veu obligat a suspendre l'activitat professional per haver estat detingut i processat, acusat per la seva participació a la preparació de l'atemptat: terrorista contra la processó de Corpus al carrer de Canvis Nous (7 juny 1896), que causa 12 morts i uns 35 ferits. Hurtado intervé activament en la seva defensa, així com en la d'altres processats en el Consell de Guerra conegut com a procés de Montjuïc; per a Coromines el fiscal militar demanava la pena de mort. Hurtado intervé també en altres processos de significació social i política.

Ben aviat adquireix reputació com a advocat. Inicialment es dedica preferentment a qüestions de tipus penal. Referint-se als primers anys d'exercici, ell mateix explica que un any havia assistit com a defensor a una trentena de judicis orals. Més tard la seva especialització és en qüestions civils, mercantils i administratives. Es formà un despatx de renom, que actuà de conseller legal d'importantes empreses.

◁ Activitats cíviques ▷

Des de molt jove és assidu de l'Ateneu Barcelonès, situat aleshores a l'edifici del 19 teatre Principal (8). Ell mateix diu que hi "cerca refugi" perquè ho considera "una plaça neutral" que li permet no entrar en un dels partits llavors en pugna, en el marc ideològic on ell es mou, com és el dels republicans i els catalanistes, tendències llavors no fàcils de conjugar. A l'Ateneu pot tractar homes significats i "descobrir entre ells afinitats espirituals o d'altra mena que permetessin arribar a un destriament més lògic o menys paradoxal de les forces polítiques dels nostre país". El 1901 és membre de la Junta per la Secció de Ciències Morals i Polítiques, i és l'organitzador de conferències públiques sense exclusió de colors ni de tendències. Ell mateix en dóna una a l'Ateneu amb un títol tan significatiu com "Cap a una nova justícia" (9). De la Junta de l'Ateneu, decideix sortir-ne com a conseqüència del seu desacord pel poc rigor com ha

estat tractada una qüestió relacionada amb l'entrada com a soci del polític Alejandro Lerroux.

En aquesta època esdevé no solament un jurista que exerceix als tribunals, sinó un estudiós del pensament jurídic, preocupat per les aplicacions noves que veia a la seva carrera en la vida complexa de la gran ciutat; les apetències de la intensa vida comercial i industrial de la gran metròpoli que anava essent Barcelona, s'adeien poc amb conceptes rurals del patrimoni. El desenvolupament dels conceptes i la modernització de les institucions jurídiques és una preocupació permanent al llarg de la vida. Una de les constants del seu pensament és la repugnància que sentia per qualsevol dogma com a principi d'acció (10).

Ell "veia el dret com creació moral, la llei com element de convivència, el plet com camí per a l'acord..."

El compromís polític d'Amadeu Hurtado, tal com es consolida en els primers del segle, queda expressat en els següents paràgrafs: "Totes aquestes coneixences, freqüentacions i amistats, variades i disperses, barrejades amb les de la meua vida professional, havien contribuït, sense un propòsit reflexiu de la meua part, a donar-me, si no la noció clara, el sentiment almenys de la complexitat de la vida de Catalunya que em permetia esplaiar el pensament cap a la concepció d'un catalanisme, per a mi més viu i més humà que l'ortodòxia doctrinal del nacionalisme. No creia gaire que el fet històric d'una antiga sobirania nacional catalana fos prou ell sol per justificar el catalanisme com un moviment sentimental de restauració. La historia que ja és una càrrega prou feixuga per als vells pobles que en tenen massa, seria una trava si totes les Catalunyaes espargides pel món, vives les unes, mortes les altres i eixamplades algunes amb noves terres que n'han fet uns grans Estats, no tinguessin altre objecte de la vida que maldar per a la restauració d'un moment del seu passat que els els plaent (11).

Per aquesta època forma part de l'Acadèmia de Jurisprudència, de la qual també en surt. Així mateix forma part del grup *Foc Nou*, penya "acusadament catalanista, però també al marge de les baralles del moment", segons diu ell mateix (12). Igualment freqüenta la redacció del diari *El Diluvio*, de to molt popular, del qual és advocat, i que Hurtado considera una altra "plaga neutral", que ve a ser un asil de l'esperit protestatari de la ciutat de Barcelona; sovint hi publica articles.

Una altra preocupació d'aquests anys és l'educació dels seus fills, des que eren encara pàrvuls. Amb aquest objectiu, contribueix en el col·legi Mont d'Or, fundat pel pedagog Joan Palau Vera.

◁ Actuació a Vilanova ▷

Els primers anys del segle XX, Hurtado té algunes intervencions públiques a Vilanova. Per exemple, el març de 1901, poques setmanes després de la mort de Víctor Balaguer, es celebra una manifestació en memòria d'aquest patrici, promoguda per la majoria d'entitats cíviques i polítiques, com a desgreuge d'uns fets ocorreguts en els actes de l'enterrament i dels funerals, en els quals alguns sacerdots van manifestar públicament la seva intransigència davant l'ideari de Balaguer, fets que produeixen una forta reacció en amplis sectors de la vila, que tenien un gran afecte a la figura de Balaguer i a l'obra que havia deixat. Sobre la manifestació que comentem, el *Diario de Villanueva* diu:

"Tomó seguidamente la palabra nuestro paisano Amadeo Hurtado, que estuvo admirable al tratar de la cuestión social recomendando la unión entre los ricos y los pobres, entre el capital y el trabajo, por más que no estamos conformes con algunos conceptos emitidos por el orador" (13).

El 2 de febrer de 1903 participa en una vetllada al Casino Artesano en honor del mateix Víctor Balaguer, amb motiu del segon aniversari de la mort, amb una conferència sobre "L'Institut Balaguer". El 31 de gener de 1904 participa també en una vetllada necrològica, al teatre Apolo, en honor del polític republicà local Miquel Guansé i Puig.

◁ Solidaritat Catalana ▷

L'any 1906, en representació dels republicans sense partit, entra a formar part del comitè organitzador de la Solidaritat Catalana, moviment d'entesa contra la Llei de jurisdiccions, que agrupa polítics catalans de totes les tendències, des dels carlins fins als regionalistes i bona part dels republicans. Hurtado n'és un dels principals organitzadors i ideòlegs, com a representant dels republicans sense partit.

Durant el període d'organització desplega una gran activitat. Assenyalem una conferència que pronuncia el 6 de març de 1906, a l'Ateneu de Madrid sobre el que ja se'n diu el problema català, és a dir, la realitat de Catalunya i la manera com els catalans entenen que s'ha d'orientar la política espanyola després del desastre colonial; la conferència causa sensació en determinats sectors de l'opinió de la capital.

Les eleccions generals del 21 d'abril de 1907 són un objectiu de Solidaritat i li donen un gran triomf. Solidaritat guanya en tots els districtes electorals on es presenta: 42 dels 44 que hi ha a Catalunya. Hurtado es presenta com a candidat pel de Terrassa. Sembla que li assignen un districte "amb poques esperances", (14) j a que tradicionalment era un feu del polític monàrquic local Alfons Sala i Argemí (més tard comte d'Egara), que sempre sortia elegit diputat, com "exemplar típic del bon cacic local". Però aquesta vegada, veient Sala que els vents no li són favorables, davant la desafecció de nombrosos amics que no

volen estar absents d'aquell gran moviment català, i davant la talla del candidat amb el qual s'ha d'enfrontar, imprevisiblement opta per no presentar-se. Hurtado guanya per 3531 vots contra 389 el seu contrincant, el lerrouxista Pedro Villanueva Mas.

Hurtado contribueix a l'organització del moviment de Solidaritat a Vilanova, i a buscar el suport de personalitats locals que hi simpatitzen, que resulta molt ampli i de tendències diverses. El candidat pel districte és Josep Bertran i Musitu, que abans ja era diputat pels regionalistes, els quals s'integren a la Solidaritat, A l'hora de la campanya electoral de Vilanova, dins la qual destaca la visita de Nicolás Salmerón, que fou president de la I República espanyola, Hurtado no hi participa directament, però firma un manifest (15).

En prendre possessió de l'escó, Hurtado és l'encarregat de presentar el programa de Solidaritat al Congrés de Diputats, en el seu primer discurs parlamentari Sembla que és l'elegit per estar deslligat de disciplines de partit. En un discurs qualificat de "brillant i realista, ben construït i eloqüent", "plantejà el problema [català] en un terreny de realitats: la història, la llengua, el dret, tot coadjuva certament a l'aspiració de la legitimitat de l'aspiració catalana, però abans que tot la voluntat de Catalunya expressada tan categòricament [a les urnes]" (16). Segons el mateix Hurtado, en el discurs "parlava del cas de Catalunya com d'una realitat viva que donava un valor actual a la realitat històrica, i deia que l'autonomia catalana, sense traves absurdes com la Llei de jurisdiccions, era la conseqüència inevitable de la nostra renaixença" (17).

Com a parlamentari, presta una gran atenció al seu districte de Terrassa. "Representava un paper conciliador i de serenitat. A Terrassa tant acudia a la Casa del Poble com a l'Agrupació Regionalista". És diputat fins al març de 1910. El 1909 fa intenses gestions per aconseguir la llibertat dels electors que havien estat detinguts i sotmesos a judici pels fets de la Setmana Tràgica. (18).

Llavors amb Vilanova hi té escassa relació, però hi ha una intervenció destacable. Al 1907, és president del jurat del Certamen Literari convocat per l'Ateneu Vilanoví, quan n'és secretari Gustau Galceran i Ferrer, amb motiu del 30é aniversari de la fundació. A l'acte corresponent, el 4 d'agost, Hurtado pronuncia un brillant discurs i és obsequiat amb un banquet al restaurant de l'Estació. A l'acte hi assisteix Francesc Macià, fill de Vilanova, també diputat de Solidaritat Catalana pel districte de les Borges Blanques.

Dissolta la Solidaritat, es retira, per un temps, de la política. Ell mateix comenta a les memòries: " El parèntesi polític de la meva vida que s'havia obert a finals de 1905, el tancava voluntàriament a finals de 1909. Quatre anys d'experiència m'havien curat el gust de ficar-me en el que no entenia, i tornava a la carrera professional, massa abandonada en aquest període, deixant a la majoria dels companys definitivament orientats cap a la carrera política. El conjunt de Solidaritat Catalana s'havia desfet sense soroll, com si s'hagués desinflat, i els partits que el componien passaven altre cop al seu respectiu centre per reproduir les antigues baralles en forma de baralles noves. Però durant uns mesos havia

de continuar complint els deures de diputat per Terrassa perquè, si bé el Parlament havia suspès les seves funcions, havia de subsistir fins a la seva dissolució al març de 1910. 1 un dels meus deures principals era el d'obtenir la llibertat dels electors que la justícia militar tenia encausats amb motiu dels successos de la Setmana Tràgica" (19). Els seus amics electors de Terrassa li pregunten que es presenti de nou com a candidat, però la decisió que havia pres és irreversible.

Els fets de la Setmana Tràgica el fan adonar d'aspectes de la lluita social que "havien de posar front a front, per la força de nous odis, els amics polítics de la vetlla".

Això influeix en la seva renúncia a seguir en la política activa, a participar en cap altra candidatura. "El meu darrer acte polític va ésser el prendre part en el míting electoral de Barcelona, al Teatre de Novetats, a favor de la candidatura que presentaven plegats els nacionalistes i els vells republicans" (20).

El 1912 participa en un afer important com és la municipalització del servei d'aigües de Barcelona. Fins llavors el monopoli del servei el tenia una companyia francesa, la Sociéte Lyonnaise, representada i defensada per Amadeu Hurtado. Ell creu que la millor solució és la municipalització, i gràcies a la seva intervenció personal facilita l'entesa entre l'Ajuntament i la companyia per fer possible l'adquisició de les accions.

◁ Editor de La Publicidad ▷

Durant la primera guerra mundial, posa tot el seu entusiasme i esperit al costat dels aliats. El 1914 havia proposat a un dels seus clients, Antoni Tayá, negociant en fustes i navilier, enriquit durant la guerra, la compra del diari *La Publicidad*, vell diari barceloní de tendència republicana que trontollava financerament a mans dels antics propietaris i es trobava en crisi econòmica. Amadeu Hurtado n'emprèn la modernització i la reorganització, que confia a Romá Jori com a director, el qual es rodeja d'un estol de joves periodistes que ben aviat aconsegueixen prestigi (Rovira i Virgili, Eugeni Xammar, Carles Soldevila, Josep Pla, Alexandre Plana, Manuel Brunet, entre d'altres), que converteixen el diari en un dels més llegits de Barcelona. Llavors es publicava en castellà. Com a anècdota direm que el 1916, Macià hi actua de corresponsal al front de guerra francès des de París (21). Acabada la guerra, el govern francès nomena Hurtado membre de la Legió d'Honor i, uns anys més tard, cavaller de la Legió. Torrent i Tasis, especialistes en història de la premsa a Catalunya, escriuen: (22) "Sota la inspiració d'Amadeu Hurtado, el vell diari republicà *La Publicidad* es convertí en un òrgan del catalanisme d'esquerres; era sobretot l'òrgan dels aliadòfils barcelonins". El 1921 les relacions entre Hurtado i Tayá esdevenen difícils, i aquest últim ven el diari, que és adquirit pels homes d'Acció Catalana. Hurtado també en surt.

◁ El Col·legi d'Advocats ▷

El juny de 1911, Amadeu Hurtado és elegit diputat 3r de la Junta del Col·legi d'Advocats de Barcelona, càrrec que ocupa fins al 1915. El 1919 és elegit novament pel mateix càrrec, però aquesta segona vegada la vida de la junta ja no és tan plàcida i quieta com la primera. El Col·legi, segons diu ell mateix, "ja no era la torre de marfil dels juristes catalans, abstrets pels seus problemes professionals; hi havien penetrat en formes directes les inquietuds del carrer que ens afectaven de manera directa" (23). El 1922 és elegit degà del Col·legi, amb 47 anys, essent el degà més jove de lliure elecció que ha tingut el Col·legi i que tindrà en molts anys. El seu pas pel deganat es recorda per l'impuls que dóna al Col·legi, per la defensa del seu prestigi i de la dignitat professional i ciutadana dels col·legiats, per l'intent de catalanització del Col·legi i, en l'ordre més material, per la compra de l'edifici de l'antic palau Casades del carrer de Mallorca on encara té la seu social. El maig de 1924, a resultes d'un incident amb el governador civil de Barcelona, després del cop d'Estat de Primo de Rivera, el general Carlos Losada, motivat per la negativa de l'autoritat de publicació de la guia del Col·legi en català, Hurtado presenta la dimissió;(24) precipita aquesta decisió la discrepància amb els companys de la junta que consideren massa moderada la seva actitud durant la Dictadura.

◁ Diaris de Madrid ▷

El 1922 torna a intervenir en una altra empresa de premsa, ara a Madrid, amb la transformació de la societat editora dels diaris *El Liberal* i *El Heraldo de Madrid*, que havien estat un nucli de forta oposició i hostilitat a les aspiracions de Catalunya. Hurtado pensa que aquella empresa madrilenya "podia passar a mans catalanes i convertir-se en un instrument d'influència per aquella acció que jo havia atribuït sempre al catalanisme d'impulsar l'ascensió civil d'Espanya" (25). Treballa, per tant, amb la il·lusió de crear un instrument prestigiós l'influència catalana en la premsa de la capital. La societat editora passa a mans de l'empresari català Manuel Busquets. Aquesta vegada Hurtado no firma cap article ni permet que els diaris parlin d'ell. "El meu objecte era, pel damunt de tot, fer dels diaris un prestigi que arribés a ésser una força d'opinió, prou popular per guanyar el gran públic i prou intel·ligent per a una funció de dignitat civil d'acord amb les orientacions del pensament polític de la nostra terra" (26). El 1926, deixa la premsa de Madrid, per desacord amb el caràcter comercial que Busquets vol donar a l'empresa periodística.

◁ Mirador ▷

El 1929 inicia una altra aventura en el camp de la premsa. Es tracta del setmanari *Mirador*, finançat pel mateix Amadeu Hurtado, amb el propòsit de crear una revista que sigui del tot seva, per tal d'evitar-se disgustos com els que havia patit a *La Publicidad* o als diaris de Madrid. El seu fill Víctor s'encarrega de l'edició. Es tracta, segons el defineix ell mateix, d'un setmanari pensat i escrit en

català, "de vuit planes acuradament presentades, d'art, literatura i política que, sense els transcendentalismes d'una revista, amb un estil fàcil i un esperit modern, entre seriós i divertit, tan lluny del setmanari satíric com de la predicació dogmàtica dels fulls doctrinaris, traduís el sentit humà de les lluites i dels sentiments populars en les formes més amables i més assequibles al gran públic" (27). El primer número de *Mirador* surt el 31 de gener de 1929. Instaurava a Catalunya un tipus de revista literària i artística que no defugia els temes polítics. (...) Amadeu Hurtado tenia de temps la idea de crear un periòdic de tipus europeu, però ben català, que recordés en la confecció i presentació els que per aquell temps sortien a França o a Itàlia, però que prestés una atenció preferent als temes d'interès barceloní o català" (28). *Mirador* adquireix un notable prestigi, ja que és el pioner entre nosaltres en tractar temes com el cinema i la dansa i model d'un estil de periodisme. Dirigit primer per Manuel Brunet, i des de 1932 per Just Cabot, hi col·laboren plomes prestigioses. *Mirador* surt amb continuïtat fins al 16 de juliol de 1936, 380 números en total (29).

Un estudiós i teòric del periodisme català, Josep Maria Casasús, parla així d'Amadeu Hurtado: "Una gran figura, que si bé es troba sempre en un segon terme, apareix com inspirador o com a mentor d'iniciatives periodístiques importants en els primers trenta anys del segle a Catalunya" (30). Carles Sentís s'expressa d'aquesta manera:

"Mirador tuvo un empresario inspirador que descubría periodistas como un buen perdiguero levanta piezas. Don Amadeo Hurtado era un abogado que no se avino personal ni políticamente con Cambó y jugó con unas izquierdas que no le comprendieron ni se dejaron influir por él. Sus fracasos políticos se compensaron con sus éxitos periodísticos. (...) Don Amadeo Hurtado era un hombre que hablaba poco y sonreía casi siempre socarronamente. Personalmente escribía poco. Hacía escribir a los demás. Fecundaba una editorial exponiendo, como si fuera en una tertulia, unas ideas. Quien las cogía al vuelo (...) escribía una de las mejores editoriales que se hayan publicado en este país" (31).

◁ La proclamació de la República ▷

Amadeu Hurtado segueix l'evolució política del nostre país sense perdre detall: n'és un testimoni compromès, seguidor dels esdeveniments des de la primera línia, principalment els que es desenvolupen a partir de 1930, a la caiguda de Primo de Rivera, i que aconduïxen a la proclamació de la República. Llavors ell expressa reiteradament la necessitat de formació d'un gran partit polític d'esquerres a Catalunya", però precisa: "El valor del nou partit depèn de l'acollida que trobi a l'opinió de Catalunya, que tot fa creure que serà favorable" (32). El partit que en surt, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), no té el caràcter que ell esperava.

El 1930 participa activament en una comissió formada pels més prestigiosos juristes del moment per portar a terme la codificació del Dret català, com a

apèndix al Codi civil espanyol, que enllesteix la feina 11 de novembre de 1930. Hurtado és l'encarregat d'escriure l'exposició de motius de la presentació al Govern (33).

◁ **Conseller de Macià i de la Generalitat** ▷

El 1931, arran de la proclamació de la República, i de la restauració de la Generalitat de Catalunya, està de seguida al costat del president Francesc Macià, del qual actua de conseller i assessor. Hurtado escriu: "Per la circumstància d'ésser els dos de la mateixa vila catalana i d'haver-me vist gairebé néixer, Macià em reservava confidències que no tenia amb tothom i crec que sóc entre els seus diferents col·laboradors el que coneixia millor el seu pensament íntim" (34). Hurtado és present en les primeres passes de la nova Generalitat, al costat de Macià. La Generalitat s'estableix provisionalment, nascuda per via transaccional; primer només existeix de nom i cal consolidar-la per articular un organisme de govern per precari que sigui, cal donar-hi suport en una assemblea de representants, cal ordenar un cerimonial, etc. En totes aquests fases, Hurtado hi fa el seu paper. Macià l'havia cridat a col·laborar amb ell i amb el nou organisme. Macià s'havia trobat quasi inesperadament al front d'un organisme de govern, i encara nou, que no és el mateix que fer d'apòstol d'un ideari i si cal de conspirador. El 2 de maig de 1931, en el decret d'organització provisional de la Generalitat, Amadeu Hurtado és designat conseller, fet que comporta el seu reingrés a la vida pública. En aquests moments primerencs destaca la intervenció d'Hurtado en la preparació de l'entrevista de Macià amb el president de la República, Niceto Alcalá Zamora, entrevista en la que hi està present per voluntat dels dos protagonistes, que consideren Hurtado com home avesat a la pràctica de l'advocacia, que coneix bé la política entre bastidors (35).

Però aviat troba dificultats en el seu paper. El personal polític que des del primer moment rodejava Macià, estava impulsat en general d'un gran afany reivindicatiu per a Catalunya, expressat en un to manifest de radicalisme polític i social, i d'oposició permanent i sistemàtica al govern, amb actituds més emotives que raonades, que havien inspirat anteriors plantejaments o episodis polítics de Macià i li havien aconseguit la posició quasi mítica que ara ja ocupava, potser amb més ganes de trencar els vincles amb la resta de l'Estat que no pas d'establir uns relacions estables sota un nou model. Aquest personal, en general més jove, congeniava poc amb Hurtado i amb la seva idea d'estructurar la nova situació sobre unes bases jurídiques sòlides. Els més pròxims a Macià, ben aviat recelen de la presència d'Amadeu Hurtado, de l'ascendent que té sobre el president i de l'actitud prudent i alhora ferma amb què es manifestava, de la qual n'és una mostra la forma d'aconduir l'entrevista a Madrid i les relacions amb els organismes de l'Estat, de les que de fet n'estava encarregat. Hurtado pretén des del primer moment que les relacions quedin plasmades i articulades en un Estatut, que ben aviat es converteix en un anhel col·lectiu. Molts tenien l'Estatut només com una bandera, carregada de símbols i d'emocions; Hurtado creia que havia de ser un instrument tècnic-jurídic, que fos la base de les noves relacions polítiques dins l'Estat.

Per aquests temps, Amadeu Hurtado és objecte de moltes intrigues. Com a conseller de la Generalitat cessa ben aviat, el desembre del mateix 1931, ja que Macià cedeix als desigs d'alguns dels immediats col·laboradors, que són els que més l'havien impulsat a la victòria. Un grup influent en aquests moments és el del diari *L'Opinió*, que aplega els qui consideraven que havien portat la República i que havien de donar-li una orientació esquerrana i socialment avançada, que no estaven disposats a consentir que "eminències grises" que no havien fet res per implantar el nou règim se n'apropiessin i el desfiguressin en un sentit moderat i centrista, expressió molt directament dirigida a Amadeu Hurtado. En aquest sentit, la campanya de *L'Opinió*, de la que en formen part algunes persones declaradament adverses i enemigues d'Hurtado, (36) no solament provoca la seva dimissió com a conseller sinó que sosté una virulenta campanya en contra de qualsevol iniciativa seva. Macià ha d'acceptar la dimissió, però l'amistat personal es manté. Hurtado continua essent fins a la mort de Macià un dels amics en qui confiava.

◁ Diputat a les Corts Constituents ▷

El 28 de juny de 1931 es celebren les eleccions per a les Corts Constituents. L'elecció no es fa com abans per districtes uninominals, sinó per circumscripcions provincials, excepte a les grans ciutats, com Barcelona, en les quals la capital constituïa una circumscripció diferent de la província. Amadeu Hurtado era un candidat natural d'aquestes eleccions. Però el seu nom és eliminat de la candidatura de la capital, encapçalada per Macià, per passar a la de la província, que té Lluís Companys com a cap de llista. El mateix Hurtado explica així la causa de la seva eliminació de la capital: "Uns quants d'aquells altres noms que l'acompanyaven [a Macià] tenien estridències massa discordants amb el tema principal d'unes eleccions catalanes" (37). Hurtado figura com a independent a la candidatura de l'Esquerra per la circumscripció de Barcelona-província. Un cop constituïdes les Corts, l'escó d'Hurtado està al costat del de Macià (38).

El mateix 1931, poc després d'haver acceptat el càrrec a la Generalitat, el ministre de Justícia de la República, Fernando de los Ríos, li ofereix la Presidència del Tribunal Suprem, honor que no accepta per creure que ha de quedar-se a Catalunya per tal d'intervenir en la política catalana. Més tard es penedeix de no haver acceptat (39).

Hurtado és durant anys un dels concurrents a l'anomenada penya de la Maison Doreé, nom del conegut cafè on es reuneix, situat a la plaça de Catalunya, que aplega persones de la burgesia ciutadana preocupada per les qüestions del moment. Hi havia passat el més destacat de la vida pública de Barcelona: polítics, escriptors, artistes, actors, periodistes, etc.

A l'agost de 1931 es nomenat per formar part de la Delegació d'Espanya a la Societat de Nacions, de la qual ocupa el tercer lloc. Els dos primers els ocupaven Alejandro Lerroux, com a ministre d'Estat (l'equivalent a l'actual d'Afers Exteriors), i Salvador de Madariaga.

◁ L'Estatut de Catalunya ▷

Durant aquest període intervé des de la primera línia en alguns afers importants. Un és el procés d'elaboració, tramitació i aprovació de l'Estatut de Catalunya. Un cop acabada la redacció del projecte per la ponència nomenada per l'Assemblea de la Generalitat, és posat en mans del Consell Executiu, del qual Hurtado en forma part amb una responsabilitat que podríem assimilar a un actual conseller de Presidència. A ell li correspon l'anàlisi d'aspectes més jurídics que polítics. Acceptat pel Consell, Hurtado, complint la promesa que Macià i el] havien fet al president de la República Alcalá Zamora, surt cap a Madrid, d'acord amb Macià, per fer conèixer el projecte d'Estatut al Govern provisional de la República.

Dins de la campanya de divulgació, s'ha d'emmarcar una memorable conferència que Amadeu Hurtado dóna el dia 28 de juliol de 1931 a l'Ateneu Barcelonès sobre el tema de l'Estatut de Catalunya, formant part d'un cicle en el que intervenen altres personalitats. A la conferència d'Hurtado hi assisteix un públic molt nombrós, amb la presència del president Macià i d'altres primeres autoritats (40).

◁ Intervencions parlamentàries ▷

Una intervenció remarcable d'Amadeu Hurtado és el 10 d'octubre de 1931 en el debat a les Corts sobre la qüestió religiosa. Amb la proclamació de la República l'Estat espanyol deixava de ser confessional, segons la Constitució de 1876, per passar a ser laic, segons els principis del nou règim, que havien de quedar plasmats a la nova Constitució que es projectava. Aquest era un tema sempre delicat al nostre país, objecte de grans apassionaments. Hurtado, en el debat, si bé partia del principi del caràcter laic de l'Estat, considerava que a Espanya no es podia considerar per igual totes les confessions, que l'església catòlica no podia ser tractada com una de tantes confessions religioses sense arrels al país i que "calia procurar, com havien intentat a França homes de conviccions laiques conegudes com Waldeck-Rousseau, primer, i Briand després, una adaptació del rigor dels principis a les possibilitats d'una gestió intel·ligent per fer-los pràcticament viables" (41). La impressió general és que Hurtado ha donat una nota de serenitat i l'imparcialitat. Una personalitat molt influent de l'església catalana d'aquell temps, el Dr. Lluís Carreras, qualificava Hurtado de "suavíssim i noble esperit Civil" (42).

Una altra intervenció d'Hurtado a les Corts és un discurs del 18 d'octubre sobre "les responsabilitats dels homes de la Dictadura". Exposa la teoria de la "massa neutra", (43) la voluntat de la qual és més decisiva que la dels polítics i les coalicions, i posa de manifest el perill de crear un Comitè de Salut Pública per exigir responsabilitats als que haguessin col·laborat amb el règim de Primo de Rivera. Manifesta la seva oposició a concedir atribucions excepcionals a una comissió especial. I, en la línia moderada que el caracteritza, expressa "la seva confiança en la Magistratura, malgrat que alguns magistrats, bons i competents, haguessin cedit a coaccions humiliants del governi de la Dictadura" (44).

El 20 de maig de 1932, a les Corts, en un discurs en defensa de l'Estatut de Catalunya, sosté la tesi que l'autonomia, contràriament al concepte generalment acceptat, no és una concessió gràciosa de l'Estat, que per raons de conveniència podia ser atorgada, restringida o suprimida, sinó que "s'ha d'entendre com un reconeixement de la sobirania de Catalunya en les qüestions reservades a la seva competència" (45). Les observacions sobre la unitat d'Espanya durant la passada monarquia, són fetes en termes molt incisius: "*La unidad que se funda en una obra del Poder o de la fuerza del Poder y no se funda en el sentimiento de solidaridad de los pueblos es, en definitiva, un imperio*" (46).

A les sessions de discussió de l'Estatut i del seu articulat, Hurtado intervé només en la qüestió de la facultat de Catalunya de legislar en dret civil, defensant la tesi de la llibertat dels pobles per donar-se la seva llei com la manera única d'arribar a les unificacions pròpies de l'esperit del temps sense imposicions que les retarden" (47).

◁ Eleccions al Parlament de Catalunya ▷

Aprovat l'Estatut, el novembre de 1932 es celebren les primeres eleccions al Parlament de Catalunya. Llavors es produeix un intent per part d'Esquerra Republicana de Catalunya en el sentit que tots els altres partits s'han de fusionar amb ell. Un dels que reacciona contra la fusió és el Partit Catalanista Republicà (PCR). Hurtado tampoc no sent cap entusiasme per aquesta mena de disciplina col·lectiva, ni està interessat per la lluita electoral. No obstant, a títol personal, a la crida del PCR, accepta d'entrar en el Bloc anomenat Concentració Catalanista Republicana, en el qual hi participen noms de molt relleu en l'esquerra liberal catalana, no integrats al partit de FERC, que llavors estava en els moments de màxima eufòria. Però la derrota a les eleccions és total (48). Hurtado va de número dos de la candidatura de Barcelona-ciutat, després de Lluís Nicolau d'Olwer. Aquesta formació no va treure ni un sol diputat, malgrat que Hurtado aconsegueix 21264 vots. Les eleccions es celebren pel sistema majoritari a una volta, amb representació solament de la primera minoria. La candidatura guanyadora és la de FERC, i la representació de les minories queda per a la Lliga Regionalista.

◁ Integració a Acció Catalana ▷

La situació d'Amadeu Hurtado en aquests moments és una mica peculiar. Ha estat una personalitat influent en el procés de creació de la República i de l'autonomia de Catalunya, però com independent, en tot cas amb el suport personal del president Macià. Havent variat el panorama, i compromès Hurtado en la política activa, li cal el suport d'una organització. Aquesta és Acció Catalana Republicana (ACR), creada a partir del citat Partit Catalanista Republicà. L'acostament d'Hurtado a aquest grup es produeix primer com a candidat a les eleccions al Parlament de Catalunya, i després com a membre i renovador del

partit (49). El seu ingrés representa la consolidació "en una posició catalanista, republicana i liberal de centre esquerra" (50). Lluís Nicolau d'Olwer és el president del partit, Hurtado n'és vice-president, i entre d'altres personalitats destacades podem esmentar Claudi Arnefila i Martí Esteve.

Un cop constituït el Parlament de Catalunya, sota la presència de Lluís Companys, es crea una Comissió Jurídica Assessora, per a l'estudi i preparació dels projectes de llei, formada per uns trenta juristes, entre professors, magistrats i advocats, escollits sense interessos partidistes. Hurtado és un d'ells, i s'incorpora a la secció encarregada de les qüestions de dret públic. Entre altres projectes de llei, tramiten el de Constitució de la Generalitat, anomenat Estatut interior, i els de Llei municipal, Llei electoral i creació del Tribunal de Cassació de Catalunya.

L'entrada i la participació activa d'Amadeu Hurtado a Acció Catalana Republicana coincideix també amb la conversió del diari *La Publicitat* en òrgan de premsa del partit. Es tracta del mateix diari que Hurtado havia deixat el 1921, ara transformat i escrit en català. Ell mateix n'és l'inspirador i l'editor, tasca per a la qual gaudeix de llarga experiència i gran capacitat política. ACR era, segons Hurtado, "una agrupació de gent escollida entre la qual hi havia un gran nombre de noms que per un concepte o altre representaven valors positius de la nostra terra, acompanyats d'una massa intel·ligent sensible a les vibracions més pures de l'ascensió espiritual de Catalunya" (51). Era un partit selecte, no pas un partit de masses. El mateix Hurtado diu que "era un estat d'esperit més que un partit doctrinal" (52). *La Publicitat* esdevé un diari d'informació general destinat al gran públic, conseqüent amb l'orientació del partit, però no és pas un portaveu entre oficial i doctrinal d'aquest; era d'expressió d'un catalanisme intel·lectual. Els actes del partit aconseguïen aplegar força gent i reben manifestacions de simpatia, però a l'hora de les eleccions no aconseguïen vots.

A les eleccions els vots van principalment per a l'Esquerra Republicana de Catalunya, i sobretot per al seu líder Francesc Macià, que sempre surt victoriós, ja que als ulls del poble la seva figura és l'encarnació del sentiment popular i ha esdevingut un heroi popular o un simple mite, que personifica haver aconseguit les noves llibertats de Catalunya. Per altra part, Macià se sent molt bé envoltat per la gent que li ha estat fidel, que l'ha acompanyat en totes les aventures polítiques, i que l'afalaga i li dóna un caliu en qualsevol situació. Aquesta era la base d'ERC. Per al grup d'ACR i per al diari *La Publicitat* ERC era considerada "com un conglomerat heterogeni i circumstancial, que triomfà momentàniament en una hora d'emoció i apassionament, però sense altra base que el sentimentalisme" (53). En un article del setmanari *Mirador*, (54) Hurtado opina: "Els homes de d'Esquerra, l'actual lerrouxisme català, tenen com a mèrit -salvant excepcions molt estimables- l'haver arribat a l'hora precisa de repartir els panells que amb tants de sacrificis i de tenacitat havien vingut coent els altres". Aquest escrit és replicat l'endemà mateix pel diari *L'Opinió*, amb un altre que du per títol "Els panells del senyor Hurtado", en el qual s'afirma que "en el moment present hi ha tres homes que han demostrat trobar-se al mateix escàs

nivell mental: el senyor Cambó, el senyor Lerroix i el senyor Hurtado" (55). Citem aquesta anècdota com a mostra de l'ambient del moment.

◁ Les eleccions de novembre de 1933 a les Corts ▷

Pel 19 de novembre de 1933 són convocades eleccions per a les Corts espanyoles. Hi ha l'intent de formar a Catalunya una gran coalició d'esquerra, que abasti des d'ERC fins a ACR, proposta que resulta inviable. Aquest fracàs influeix en l'esdevenidor d'Hurtado; ell mateix diu: "Em semblava una indicació que hauria d'aprofitar per alliberar-me de la política, en la qual ja no tenia manifestament res a fer, perquè la confusió general dels esperits exigia una acció incoherent i descordada, a la que salta, que no era per als meus gustos ni per a la meua capacitat (56). Durant aquesta campanya electoral intervé en un míting al teatre Olímpia que serà "la seva última exhibició davant una multitud popular". Ell ho comenta dient: "Havia posat en les meves paraules l'emoció d'un comiat definint una posició nacional enfront de tots els extremismes" (57).

◁ La llei de contractes de conreu ▷

El 12 d'abril de 1934 és aprovada pel Parlament de Catalunya la Llei de contractes de conreu. Aquesta llei havia estat preparada per una comissió de juristes de gran competència jurídica, presidida per Joan Maluquer i Viladot; Hurtado en formava part. La llei "volia recollir tres aspiracions de l'home del camp que es consideraven essencials: renda justa, estabilitat en la possessió de la terra amb dret a les millores i accés possible a la propietat (58). L'aprovació de la llei provoca una onada de protestes per part de la Lliga i dels propietaris agraris aplegats a l'Institut Català de Sant Isidre, que prenen la iniciativa d'impugnar-la prop del Tribunal de Garanties Constitucionals. El govern de la Generalitat nomena Amadeu Hurtado com a defensor de la competència legislativa en matèria agrària del Parlament de Catalunya; Hurtado és el primer advocat que va a informar davant la nova jurisdicció constitucional. Els diaris de Madrid que ressenyen la vista qualifiquen el discurs d'Hurtado de sensacional (59). La base del seu argument és:

"Los campesinos que trabajan la tierra en países como Cataluña no apetecen jornales, o trabajo, apetecen tierras. ¿En plena propiedad? ... De lo que estoy seguro es de que apetecen la plena posesión de la tierra, con garantías tales de estabilidad que les aseguren de una manera duradera una posición jurídica firme (...) [con] estabilidad en la posesión de la tierra traducida en la seguridad de que cuantas mejoras hagan los cultivadores en ella no serán pérdidas, sino que les serán restituidas" (60).

Aprofitant l'estada a Madrid per aquest afer, el mes de juny, el president de la República el crida a una entrevista per tal d'informar-se directament de l'estat de la situació a Catalunya.

Presa i executada la decisió d'abandonar la política activa, dimiteix com a directiu d'Acció Catalana, es desfà del diari La Publicitat, i es dedica plenament a les activitats de la carrera. En aquest moment manifesta el goig de sentir-se alliberat de la disciplina de partit, i confessa: la meua aventura partidista, tan oposada a les meves aptituds, havia acabat (61).

El juny de 1934 és elegit president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació; ho accepta amb il·lusió, i es proposa reprendre amb impuls els treballs acadèmics i la tradició dels estudis jurídics a Catalunya, juntament amb els altres membres de la junta, la majoria d'ells d'una respectable personalitat professional, però apartats de tota intervenció en la política activa.

◁ Els fets d'octubre de 1934 ▷

1 cap de pocs mesos tenen lloc els fets del 6 d'octubre de 1934, que produeixen l'enfrontament del govern de la Generalitat (d'esquerra) amb el de la República (de centre-dreta). Aquests fets li causen una forta impressió, i li ocasionen una gran activitat com a advocat; ell no hi havia intervingut, però n'havia estat puntualment informat, encara que no els aprovava. Molts alts càrrecs són empresonats i processats, entre d'altres el president de la Generalitat Lluís Companys (que ho era d'ençà de la mort de Francesc Macià) i l'alcalde de Barcelona Carles Pi Sunyer. Entre els processats hi ha el seu fill Odó Hurtado i Martí, que era regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Des del primer moment visita els detinguts al vaixell presó *Ciudad de Cádiz* i s'interessa per la coordinació d'un pla de defensa. Ell mateix s'encarrega de les del conseller de la Generalitat Martí Esteve i de l'alcalde de Barcelona. Procura que l'Acadèmia de Jurisprudència es preocupi de les conseqüències dels fets, des del punt de vista jurídic. La reacció immediata d'Hurtado queda expressada en les següents paraules: "Abstret com estava de preocupacions polítiques, les meves paraules es reduïen a portar algun consol als qui l'esperessin i afirmar la convicció que impediríem una tragèdia. Però abans que tot, ja posat des d'aquell primer moment a l'obra, necessitava informar-me del que realment havia passat durant la nit per tal de començar a combinar un pla de defensa dels qui ja considerava professionalment els meus patrocinats" (62). I continua: "Pel que fa modestament al meu cas, el xivarri del 6 d'octubre va ésser la prova definitiva que no havia nascut per fer política, i decidia deixar-ho córrer sense altre lligam que la intervenció professional en els processos judicials en curs" (63). En els paràgrafs anteriors hi ha una frase molt significativa de l'actitud d'Hurtado: "la convicció que impediríem una tragèdia". Quan es fan públiques les primeres condemnes, s'interessa de seguida per la sort dels condemnats, i fa gestions al seu favor. En aquests moments recorda unes paraules colpidores del president de la República, Alcalá Zamora: "Mentre no es vessi sang per la qüestió política catalana, sempre serà possible conduir-la per camins de concòrdia" (64). Tots els seus esforços van encaminats a afavorir la concòrdia, actitud que segons ell mateix no és pas la més general. En un comentari referit als mesos precedents als fets d'octubre, escriu: "Per als partits que tenien el govern de Catalunya,

l'important era seguir la tradició de les nostres lluites, preferint la contrarietat a l'èxit com un aliment segur d'una protesta més" (65).

◁ El Congrés Jurídic Català ▷

Com a president de l'Acadèmia de Jurisprudència, pronuncia dos memorables discursos a les sessions inaugurals dels cursos 1934-35 i 1935-36 (els dies 25 de març i 28 de novembre de 1935) sobre els temes "La crisi del DreC i "El pensament Jurídic català", que estan publicats (66). Com a president pren la iniciativa d'organitzar el segon Congrés Jurídic Català el 1936. (El primer s'havia celebrat el 1881). Té lloc entre els dies 17 i 24 de maig sota la presidència d'Amadeu Hurtado, el qual en el discurs inaugural es refereix "als amplis horitzons de l'evolució jurídica per incorporar-los als panorames de la vida catalana" i fa una glossa dels propòsits del Congrés i dels temes a discutir (67). En el discurs de clausura, que s'esdevenia, segons ell, en uns moments que estava "rescatada en part la facultat legislativa de Catalunya", es refereix a les aportacions al pensament jurídic universal dels juristes d'un país de tanta tradició en aquest camp com Catalunya, i que aquestes aportacions han d'afavorir tant les unificacions inevitables dels drets com les codificacions particulars. I proclama: "Però la coincidència de pensament més important per la seva unanimitat era que, qualsevulla que fos l'ampliació o l'esmena del nostre organisme jurídic, respondria sempre a tres afirmacions essencials: un sentiment que és l'amor a la terra, un principi que és la llibertat, i un regim que es la democràcia" (68).

◁ President de l'Ateneu ▷

El primer de juliol de 1936 és elegit president de l'Ateneu Barcelonès, succeint en el càrrec el físic i meteoròleg Eduard Fontseré. Ja no arriba a actuar, perquè el 19 de juliol esclata l'aixecament militar, a partir del qual queda trastocada la vida del país. El càrrec a l'Ateneu és l'últim d'elecció que havia de conferir-li el respecte i la simpatia d'uns companys.

◁ La Guerra Civil i l'exili ▷

Ell mateix explica la seva actitud immediata després del 19 de juliol: "Per molt apartat que estigués aleshores dels afers polítics, no podia restar passiu i vaig apressar-me a oferir els meus serveis a la Generalitat per si podien ésser útils i ajudar a contenir amb un redreçament del poder públic la desfeta que amenaçava la ciutat, però el president Companys em responia que les coses no anaven pel meu camí i que la meua presència podia ésser contraproduent davant les noves representacions polítiques. No tardava a comprovar (...) que Companys tenia massa raó" (69).

A mitjan agost, surt cap a França, acompanyat de la seva esposa, la filla i el nét. El motiu més immediat és l'intent de salvació del seu gendre Ferran Cuito Canals, enginyer industrial que ocupava un alt càrrec a la Generalitat. Les primeres setmanes de la Guerra Civil, un avió en què viatja Cuito ha d'aterrar a Munic per una avaria de l'aparell, i ell és a punt que els alemanys l'enviïn a l'Espanya franquista, cosa que s'evita després de moltes gestions diplomàtiques (70). Amadeu Hurtado no torna a Espanya. Mentre dura el conflicte espanyol viu a París, en un pis on es reuneixen periodistes i exiliats republicans, amb els quals manté un contacte freqüent. Durant els primers mesos d'exili, Hurtado i altres periodistes espanyols, procuren parlar sovint amb governants, polítics i periodistes, francesos o estrangers residents a París, tractant de formar una opinió favorable a una política de mediació en la guerra d'Espanya (71). En aquest sentit porta a terme algunes entrevistes d'alt nivell internacional, aprofitant la seva condició d'antic delegat a la Societat de Nacions i altres relacions de caire més professional, per tal d'influir vers el cessament de les hostilitats a Espanya. Ell, conseqüent amb la seva actitud conciliadora, creia que un primer pas era aconseguir una treva, després de la qual seria impossible que es reprenguessin els combats. Amb aquesta idea, emparada pel president de la República Manuel Azaña i pel de les Corts Julián Besteiro, fa gestions amb l'intent que els governs de França i d'Anglaterra patrocinin l'operació: però alguns fets d'abast internacional deterioren les relacions entre els diversos països que havien d'emparar aquesta hipotètica operació, sobre la qual es manté alguna esperança fins a Festiu de 1937.

Durant l'estada a París, vers el 1938, funda o col·labora en la fundació d'una associació batejada amb el nom de *La tercera España*, és a dir, ni republicans ni franquistes (72).

En començar la guerra mundial, s'insta-la a Perpinyà, on hi ha 'un grup d'intel·lectuals catalans, amb els quals es relaciona. Hurtado estava bastant ociós, però havia perdut la seva característica serenitat i equanimitat. Amb un grup d'amics, com Antoni Rovira i Virgili, Claudi Ametlla, Ferran Cuito i Joaquim de Camps i Arboix és l'inspirador de la revista *Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials*, que surt mensualment entre el gener de 1945 i el juny de 1947. "Va néixer creient que el franquisme duraria pocs mesos, lligat al triomf dels aliats i a la derrota de l'Eix. Hi trobem molts debats, articles doctrinals i una gran vivesa en les cartes dels lectors" (73). També participa en altres activitats culturals.

A Perpinyà vivia en un pis modest, amb estretor, acompanyat de la seva esposa, companya constant i amorosa dels dies d'èxit i dels d'exili. Durant l'estada en aquesta ciutat escriu les memòries a les que ens hem referit al principi; ho fa sense tenir a la mà documents, arxius, correspondència, ni articles o retalls de premsa. Estan basades exclusivament en la seva memòria privilegiada i extraordinària, complementada solament pels comentaris d'amics que comparteixen l'exili (74). De l'estada a Perpinyà també és interessant una correspondència que sosté amb Rovira i Virgili; encara que tots dos residien a la

mateixa ciutat, l'única forma de comunicar-se era per escrit, a causa de l'aguda sordesa de Rovira (75).

Al setembre de 1949 retorna a Barcelona decidit passar-hi la resta de la vida. Només ho fa uns quants mesos , ja que mor l'onze de febrer de 1950. La seva mort passa totalment inadvertida. L'única notícia és una senzilla esquela a *La Vanguardia*.

Hem volgut donar un esbós de la biografia d'aquest fill insigne de Vilanova que fou Amadeu Hurtado, l'actuació del qual hem admirat, com a jurista, com a polític i com a impulsor del pensament en aquests camps. La seva biografia mereix un estudi molt més aprofundit. La lectura de les seves obres, tant els tres volums de les memòries, com el llibre que porta el títol Pensament polític i social, que és una recopilació d'articles i discursos a càrrec del seu fill Víctor, són de gran interès per conèixer el seu pensament.

Segons el seu altre fill Odó, "per a ell, donar-se a la seva professió, a la seva pàtria, als anhels del seu temps era una necessitat, que acomplia sense esforç, portat per la clara intel·ligència del seu pensament precís i el seu sentiment honest del deure". Un home amb aquestes actituds i propòsits, és digne d'admiració i que els seus conciutadans en coneguin l'obra.

NOTES

1. J. Hospital Rodés. *La Vanguardia*. 25 gener 1963.
2. Joaquim Ventalló. *La Vanguardia*. 12 setembre 1968.
3. Ramon Ferrer Parera. Butlletí de l'Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial, núm. 69, maig 1930.
4. Era també el pare de la meua àvia Francesca.
5. Sardà, Zeneida: Macià vist per la seva filla Maria. Barcelona. Edicions Destino. 1989, p. 60.
6. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 86-88.
7. Enric Jardí: Notes biogràfiques, que figuren com a cloenda del llibre: Hurtado: *Pensament*.
8. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 89-90.
9. Jardí, Enric: *Quatre escriptors marginats*. Barcelona. Curial. 1983. p. 132.
10. Hurtado: *Pensament*, p. 7.
11. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 100.
12. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 94.
13. *Diario de Villanueva*. 21 març 1901.
14. Pla, Josep: *Francesc Cambó. Materials per a una història*. Obra completa. Volum XXV. Barcelona. Edicions Destino. 1973. p. 282.
15. Entre els signants de la carta hi ha Andreu Xicola Humet, antie alcalde republicà, el metge liberal Pere Fusté Biel, el representant del Cercle Catòlic Miquel Ventosa Almirall, l'advocat catalanista Josep Roig Ventosa, entre d'altres.
16. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 134.
17. Costa de Ponent. Vilanova. 20 abril 1907.
18. Puy, Josep: *Alfons Sala i Argemí. Industrial i polític*. 1863-1945. Terrassa. Arxiu Tobella. 1983, p. 52.
19. Hurtado: *Quaranta anys I* p. 171.
20. Hurtado: *Quaranta anys I*, p. 176.
21. Jardí: Macià. *El camí de la llibertat*, p. 66.
22. Torrent-Tasis: *Prensa catalana*. Vol. 1, P. 135.
23. Hurtado: *Quaranta anys II*, p.95-96.
24. Hurtado: *Quaranta anys II*, p. 177-178.
25. Hurtado: *Quaranta anys II* p. 143-144.
26. Hurtado: *Quaranta anys II*, p. 217-218.
27. Hurtado: *Quaranta anys II*, p. 252-253.
28. Torrent-Tasis: *Prensa catalana*, p. 643.
29. El juliol de 1936, *Mirador* fou requisat per representants del poder revolucionari, i es continuà publicant sota una nova direcció i orientació.
30. Casasús: *El pensament periodístic*, p. 123.
31. Carlos Sentís: Mirada retrospectiva a "Mirador". *La Vanguardia*. 17-18 abril 1987.
32. En una entrevista de premsa de febrer de 1931, citada per A. Pérez Bastardas.
33. Hurtado: *Quaranta anys II*, p. 291-293.
34. Hurtado: *Pensament*, p. 144.
35. - Hurtado: *Quaranta anys II*, p. 52

36. Culla: *Catalanisme*, p. 79-80.
37. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 74.
38. Jardí: Macià, *president*, p. 153.
39. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 55 i 84.
40. Jardí: Macià, *president*, p. 81.
41. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 108.
42. Raguier, Hilari: *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (19P-1939)*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1976. p. 10 i 103.
43. Hurtado considerava que la gran majoria del poble tenia una politització molt superficial i que formava una "massa neutra" que, segons les circumstàncies, oscil·lava en una direcció o altra, decidint en últim terme dels grans canvis polítics.
44. Hurtado: *Pensament*, p. 347 i seg..
45. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 130 i 132.
46. Hurtado: *Pensament*, p. 109.
47. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 143.
48. Baras: *Acció Catalana*, p. 190-194.
49. Baras: *Acció Catalana*, P. 296.
50. Sobrequés, Jaume: *Història de Catalunya*. Volum XI. p. 161.
51. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 190.
52. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 207.
53. Culla: *Catalanisme*, p. 195.
54. *Mirador*. 24 desembre 1932.
55. Citat per: Jardí: *Macià president*, p. 338.
56. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 238.
57. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 239-240.
58. Hurtado: *Pensament*, p. 363.
59. Sobrequés: Obra citada nota 46, p. 363-364.
60. Hurtado: *Pensament*, p. 251 i 265.
61. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 339.
62. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 312.
63. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 327.
64. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 328.
65. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 290.
66. Foren publicades al seu moment per l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. Estan reproduïdes íntegres al llibre: Hurtado: *Pensament polític i social*.
67. Camps: *Modernitat del Dret*, p. 168-169.
68. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 395.
69. Hurtado: *Quaranta anys III*, p. 421.
70. Bosch-Gimpera, Pere: *Memòries*. Barcelona. Edicions 62. 1980, p.228.
71. Arnefila: *Memòries polítiques 1936-1940*, p. 168.
72. Permanyer, Lluís: *Sagarra, vist pels seus íntims*. Barcelona. Edhasa. 1982, p. 107.
73. Manent, Albert: *El molí de l'ombra*. Barcelona. Edicions 62. 1986, p. 105.
74. Hurtado, Odó: Pròleg a l'obra del seu pare: *Quaranta anys d'advocat*.
75. Correspondència inèdita Antoni Rovira i Virgili Amadeu Hurtado (1947-1949). *Recerques*. Num. 7. Barcelona. 1978.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

Hurtado, Amadeu: *Quaranta anys d'advocat*. Vol. 1 i 11. Mèxic. Editorial Xaloc. 1956 i 1958. Vol. 111. Barcelona. Edicions Ariel. 1967. (Hi ha una edició posterior dels dos primers volums feta per Edicions Ariel, de Barcelona).

Hurtado, Amadeu: *Pensament polític i social*. Barcelona. Edicions Ariel. 1977.

Alberti, Santiago: *El republicanisme català i la restauració monàrquica*. (M75-1923). Barcelona. Alberti editor. 1973.

Ametlla, Claudi: *Memòries polítiques*. Tres volums: 1890-1917, 1918-1936, 1946-1940. Barcelona. Distribucions Catalònia. 1963, 1979, 1984.

Baras, Montserrat: *Acció Catalana*. 1922-1936. Barcelona. Curial. 1984.

Camps i Arboix, Joaquim de: *Modernitat del Dret català*. Barcelona. Editorial Bosch. 1953.

Casasús, Josep Maria: *El pensament periodístic a Catalunya*. Barcelona. Curial Edicions. 1987.

Culla Clarà, Joan B.: *El catalanisme l'esquerra* (1928-1936). Barcelona. Curial. 1977.

Jardí, Enric: Francesc Macià. *El camí de la llibertat* (1905-1931). Barcelona. Aymà. 1977.

Jardí, Enric: *Francesc Macià, president de Catalunya*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1981.

Rovira i Virgili, A.: *El nacionalismo catalán*. Barcelona. Editorial Minerva. s.a. (1920 aprox.)

Torrent, Joan; Tasis, Rafael: *Història de la Premsa catalana*. Barcelona. Editorial Bruguera. 1966.

AQUEST RETRAT S'HA EDITAT
AMB MOTIU DE LA COL·LOCACIÓ
D'UNA PLACA COMMEMORATIVA
A LA CASA ON VA NÉIXER
L'HOMENATJAT

D'aquest opuscle se n'ha fet una edició de 300 exemplars

VILANOVA I LA GELTRÚ

1999